

JURYRAPPORT HET THEATERFESTIVAL 2026

Vlammend theater, tegen de stroom in

Terwijl we ons doomscrollend een weg worstelden door een eindeloze stroom aan crisiscommunicatie, zochten de podiumkunsten in seizoen 2025-2026 een toevlucht in beelden van een andere orde, die je niet kon wegklikken, die tegen de *feed* in gingen. Grootse, indrukwekkende en overrompelende beelden die ons een andere manier van kijken opdrongen, of kleine beelden die onder de huid wisten te kruipen. Makers spraken nadrukkelijk via de vorm: scenografieën die zelf meespeelden, speelvlakken die de klassieke publieksopstelling openbraken, immersieve ervaringen die het publiek fysiek onderdompelden en de grenzen van de werkelijkheid uitdaagden. Vaak op het spectaculaire af. Dat wil niet zeggen dat het aan inhoud ontbrak. Integendeel. Maar de gedachte zocht dit seizoen meer dan ooit een beeld, een ruimte, een lichaam.

En wat voor lichamen. Het was een uitzonderlijk vruchtbaar dansjaar, met zoveel sterke voorstellingen dat de jury scherpe keuzes moest maken. Van dabke tot aikido, van een gedante ode aan de woestijn tot acrobatische krachttoeren: we selecteerden voorstellingen waarin lichamen veel meer deden dan bewegen alleen. Ze vochten om zichtbaarheid, dansten tot het uiterste, hielden elkaar vast en tilden elkaar op. In een wereld die steeds conservatiever dreigt te worden, stelden deze lijven fundamentele vragen over macht, identiteit en gemeenschap en daagden ze de status quo uit.

In ***Badke (remix)*** nemen choreografen Amir Sabra en Ata Khatab het originele werk uit 2013 artistiek in eigen handen. In hun versie eisen ze met tien Palestijnse dansers van een nieuwe generatie de ruimte op met niets meer dan lichaam en ritme. Geen decor, geen slogans, wél een overweldigende collectieve energie die voor zichzelf spreekt. In ***Ki no nagare*** kanaliseert Arne Sabbe aikido dan weer in een contemplatief circusritueel waarin vloeibare energie van de ene sparringpartner op de andere wordt doorgegeven, aangedreven door de live soundtrack van Tsubasa Hori op Japanse instrumenten. Ook ***Magec/the desert*** zou je ritualistisch kunnen noemen. Choreograaf Radouan Mriziga verweeft dans, dierenmaskers uit de Amazighcultuur en beats van dj Deena tot een bezwerende trip op het ritme van de Sahara.

In dat rituele schuilt ook een verlangen naar een andere verhouding met het publiek. Opvallend veel makers doorbraken de vierde wand of verlieten de klassieke schouwburg-opstelling volledig. In ***Chapters of Celebration*** van Benjamin Abel Meirhaeghe, Wouter Deltour en Muziektheater Transparant zitten we rondom een kobaltblauw speelvlak, opgezweept door een feestelijke dansestafette van zes choreografen en muziek die als gelijkwaardige partner meedraait. Met het straatspektakel ***Hugs & Handshakes*** trekken THERE THERE Company het publiek de voorstelling in met niets meer dan een uitgestoken hand en een knuffel, en bewijzen dat je zonder hulpmiddelen een collectieve droom kan verbeelden – eentje die spectaculaire acrobatische hoogten verkent. In ***Frames*** beweegt het publiek doorheen een drieluik waarin vier lichamen de zwaartekracht tarten en tegelijk diep menselijk blijven. Een bekroning van een secuur uitgebouwd oeuvre. Vintage Vantournhout, een métier tot zijn essentie teruggebracht. En in ***FRANK*** breekt

Cherish Menzo het decor van haar claustrofobische kijkdoos letterlijk af, en daarmee ook de koloniale kijkstructuren die dit compromisloze sluitstuk van haar trilogie blootlegt.

Daarmee hangt nog een andere verschuiving samen die de jury dit seizoen opviel: theater is anno 2026 echt wel totaalkunst geworden. Het narratief of 'de tekst', ooit oppermachtig, hebben gezelschap gekregen van scenografie, licht, geluid, kostuum en spel als volwaardige medespelers, met gelijkwaardig gewicht.

In **shoe/farm: a family business** ontleedt het collectief buren de relatie tussen arbeid, kapitalisme en familie via een objectentaal waarbij de schoen in al zijn vormen en maten centraal staat. Onheilspellende gitaren, bonkende emmers en poppy musicalnummers dicteren mee het ritme van burens kapitalismekritiek. Ook in **COPYRIOT** van Krapp speelt de scenografie een hoofdrol: uitvergrote lichaamsdelen (een hoofd, een oor, een tand en een tong) staan als meubels op de scène in een tragikomische spiegelwereld over vervangbaarheid en identiteitsverlies. De slimme tekst van Mats Vandroogenbroeck raakt de zenuw van de tijd, terwijl regisseur Nona Demey Gallagher alle elementen vervlecht tot een surrealistisch totaaltheater dat door zijn speelse vorm en bijzondere humor nooit haar lichtheid verliest. In de kerk-slash-circustent van **The Truthful** door Lieselot Siddiki is die gelijkwaardigheid van theatrale middelen misschien wel het verst doorgedreven: een gelaagd totaalspektakel waarin memorabele soundscapes, indrukwekkende beelden en aanstekelijk spelplezier samensmelten tot een koortsdroom die je negentig minuten in haar greep houdt. Groots en verbluffend was ook **The Brotherhood**. Met overweldigende beelden en een messcherpe tekst weigert Carolina Bianchi de ervaring van gegenderd geweld te reduceren tot een bevattelijk narratief: geen catharsis, geen loutering, maar een fragmentarische zoektocht die blootlegt hoe kunstinstellingen zelf machtsstructuren reproduceren.

Dat totaaltheater is ook zelden het werk van één maker. Op papier is dat nog vaak wel zo: de productie- en communicatielogica van het veld vereist vaak nog een gezicht, één naam op de affiche, één 'artistieke handtekening'. Maar de praktijk op het podium toont inmiddels een heel ander paradigma dan het individuele genie als model voor kunstenaarschap. De jury zag veel collectief werken, gedeeld makerschap, grote groepen die een artistieke eenheid vormen. *Chapters of Celebration* is gecreëerd in samenwerking met zes choreografen. *shoe/farm* werkt vanuit het gedeelde biografische materiaal van het hele collectief buren. *FRANK*, *The Brotherhood*, *The Truthful* en *COPYRIOT* vierden samenspel in grote groepen. En dan was er **Sancta** bij Opera Ballet Vlaanderen, onmiskenbaar dé theaterhappening van het seizoen: Florentina Holzinger zet samen met haar troupe van maar liefst 70 performers de volledige machinerie van het operahuis in voor een feministisch statement over seksuele en spirituele vrijheid dat wekenlang het publieke debat beheerste.

Die ambitie om te schuren was niet voorbehouden aan het zogenaamde 'volwassenentheater'. Ook het jeugdtheater toonde zich dit seizoen van een opvallend moedige kant. **AMAI SPECIAAL CHAPEAU** en **BONJOUR MADEMOISELLEKE**, beide van DE MAAN, durven zich begeven op maatschappelijk gevoelig terrein, maar met een unieke trefzekerheid en lichtheid die ontwapent. In het eerste brengen Karlien Torfs en Nikolas Lestaeghe een ode aan alle onconventionele gezinsvormen, in het tweede vertelt Lukas Glowacki een zoektocht naar genderidentiteit als een levende graphic novel. Het verdient een bijzondere vermelding: als 'poppentheater' ooit een wat stoffige reputatie had, bewijst

het Mechelse huis dat figurentheater vandaag de motor van innovatie is in het jeugdtheaterveld.

Innovatief is ook het totaalconcept **Plum Road Tea Dream** van Samuel Baidoo, een werk dat kundig de grenzen tussen videogame en performance opheft. Baidoo bouwde een digitale schuilplaats voor queer people of colour in Minecraft uit tot een zorgvuldig geconstrueerd universum voor gamers en theatertoeschouwers, met onder meer een mausoleum voor David Polfliet, dodelijk slachtoffer van homofob geweld in België. Plum Road Tea Dream is vernieuwend in vorm, en maatschappelijk urgent.

En dan was er dit seizoen ook veel politiek in de klassiekere zin. In **ALKIBIADES** van Zuidpool distilleert regisseur Koen van Kaam negenhonderd bladzijden Pfeijffer tot een meeslepende quasi-monoloog voor Sofie Declair. De vragen die de voorstelling opwerpt over democratie, opportunisme en de aantrekkingskracht van het charismatische individu resoneren ver buiten het Atheense theater. In een tijd van oprukkend despotisme, militarisering en een autoritaire geopolitiek is die antieke figuur ongemaakt actueel.

En zo maakt deze selectie van zestien voorstellingen alweer een jaar van theater rond. Een seizoen van beelden en lichamen, van rituelen en breuken, van collectieve kracht en individuele kwetsbaarheid. Als jury zagen we 197 voorstellingen van de 306 die in première gingen. Allemaal voldoen ze aan onze basiscriteria voor selectie: ze hebben minstens één Vlaamse of Nederlandse coproducent, gingen in première tussen 1 mei 2025 en 25 april 2026 en waren in die periode minstens drie keer te zien in Vlaanderen en/of Brussel. Voldoende prospecteren was dit jaar lastiger dan ooit: de jury had het door de vaak korte tournees en karige hernemingen moeilijk om haar taak goed te vervullen. Opvallend veel voorstellingen speelden slechts een handvol keer voor ze voorgoed verdwenen.

De jury van Het TheaterFestival selecteert nooit vanuit één artistieke visie of norm. Theater vandaag is veelvormig, en de jury is blij te merken dat deze zestien voorstellingen een brede spiegel bieden van het hedendaagse podiumkunstenveld, zowel naar genre, doelpubliek, inhoud als schaal. Elk van deze zestien voorstellingen gaat op haar eigen manier tegen de stroom in, en is op haar eigen manier uniek. Maar deze zestien voorstellingen wakkerden allemaal een vlammetje aan bij de jury, soms klein en hartverwarmend, soms groots en vernietigend, maar altijd zette de voorstelling op haar eigen manier onze harten en lijven in lichterlaaie.

Met haar selectie wil de jury dat vuur doorgeven. Het vuur van de liefde voor theater, die unieke plek waar mensen samenkomen, waar de werkelijkheid kan worden uitgebeeld, vervormd, stilgezet, uitvergroot of binnenstebuiten gekeerd, waar je altijd het prachtige risico loopt dat je bij het buitengaan niet meer dezelfde persoon bent als ervoor.

Lisa, Filip, Kathleen, Rojda, Emilie & Floris

Selectie

ALKIBIADES – Zuidpool

Bestaat er in de politiek zoiets als een maatregel die onverdeeld goed is? Een beslissing die écht het algemeen belang dient en de geschiedenis ten goede keert? En in het leven; bestaat er zuivere oprechtheid, goedheid zonder meer, of is er altijd een bijbedoeling? En stel dat er altijd zo'n dubbele bodem is, een schaduwzijde aan elke daad, stellen we dan gewoon vast hoe de wereld werkt – of schaffen we daarmee elke ethiek af?

Het zijn vragen die de jury bezighielden na de quasi-monoloog *ALKIBIADES* van Zuidpool. Regisseur Koen van Kaam bewerkte Ilja Leonard Pfeijffers epische biografie van de extravagante Atheense politicus voor het toneel. Een herculische onderneming met een bijzonder resultaat: van Kaams theaterversie boet nauwelijks in aan zeggingskracht, en is meeslepend van begin tot eind. Dat is voor een groot deel te danken aan de prestatie van actrice Sofie Declair. Twee uur lang geeft ze gestalte aan de wispelturige Athener en zijn demonen, ondersteund door Mona Lahousse en livemuzikant Jorgen Cassier.

Declair schudt de barokke zinnen van van Kaam als oorklare oneliners uit haar mouw, en de veelzijdige rol zit haar als gegoten. Deze Alkibiades fascineert omdat hij bulkt van tegenstrijdigheden: hij heft de democratie op om ze, naar eigen zeggen, te redden. Hij is een chauvinistische Athener die heult met het vijandige Sparta. Hij is megalomaan maar tegelijkertijd nobel. Hij is een gladdige posterboy én een erudiete filosofische denker. Hij is genderfluide, levensgenieter én een gevreesd generaal.

Zuidpools Alkibiades is een man met een moraal zo troebel als olijfolie, maar met praatjes zo fris en verlokkelijk als de Egeïsche zee. De jury was in de ban van zijn sappige roddels en verhalen vol intrige, zijn persoonlijke ontboezemingen of omstandige uiteenzettingen van de cyclus van regeervormen volgens Aristoteles – zelfs taaie theorie lepelt een geslepen Declair ons vlotjes binnen. Doet Alkibiades het allemaal uit ijdelheid? Uit liefde voor zijn stad? Om Socrates fier te maken? Of omdat hij echt gelooft in idealen, in vrijheid, in de democratie, dat revolutionaire idee dat een volk zichzelf moet besturen?

ALKIBIADES is indrukwekkend verteltheater: politieke thriller, persoonlijke tragedie én filosofisch ideeenstuk ineen. Net als het Atheense volk bezwijkt de jury gewillig voor deze krachttoer.

AMAI SPECIAAL CHAPEAU / DE MAAN & 4Hoog

Een voorstelling die driejarigen alle soorten gezinsvormen voorschotelt op een speelse, humoristische en beeldende manier? Met *AMAI SPECIAAL CHAPEAU* (bij het Mechelse figurentheaterhuis DE MAAN i.s.m. 4Hoog) bewijzen Karlien Torfs en Nikolas Lestaeghe dat het kan.

Kijken naar *AMAI SPECIAAL CHAPEAU* voelt als het openklappen van een reusachtig prentenboek dat tot leven komt. Prachtige maquettes schuiven over het podium en achter

elk hoekje schuilt een nieuw verhaal. Vanuit het kleinste venstertje ontvouwt zich een magische wereld vol figuren en poppen die elk een ander gezin vormen: een gezin uit Furbies, Monchichis en Labubu's, een Playmobil XL-circusfamilie, twee kabouters die een robotje adopteren, een kudde schapen die de vrije liefde verkondigt. De boodschap: gezinnen kunnen in alle vormen en maten bestaan.

Voor deze speelse ode aan onconventionele gezinsstructuren putten Torfs en Lestaeghe inspiratie uit hun eigen leven. Als goede vrienden werden de twee samen ouders van een dochter. Die persoonlijke insteek wordt erg tastbaar in een ontroerende slotscène waarin ze spelen met een pop die hun dochtertje voorstelt. De jury vindt het ongezien hoe de makers erin slagen om voor een zeer jong publiek de traditionele normen die er heersen rond gezinsstructuren te doorbreken. Ze benutten daarbij volop de vrijheid en kracht van het theater – die unieke plek waar bijna alles mogelijk is, zelfs pannenkoeken die uit de lucht vallen.

AMAI SPECIAAL CHAPEAU brengt een belangrijke boodschap maar is nooit boodschappelijk: het is vooral een kleurrijk kijkfeest, ongeacht je leeftijd. Het bewonderenswaardige vakmanschap van figurentheater DE MAAN verdient daarbij een bijzondere vermelding. Uit volle borst zegt de jury het de makers graag na: amai, speciaal, chapeau!

***Badke (remix)* – laGeste & Stereo48**

Twaalf jaar geleden was er *Badke*, een dansvoorstelling van Koen Augustijnen, Rosalba Torres en Hildegard De Vuyst geproduceerd door KVS, Qattan Foundation en les ballets C de la B die wereldwijd tourde. *Badke (remix)* is niet zomaar een herneming, maar een grondige herwerking door de Palestijnse choreografen Amir Sabra en Ata Khatab onder de vleugels van laGeste & Stereo48 en met een volledig nieuwe Palestijnse cast.

De voorstelling opent veelzeggend. Danser Shahd Jabarin verlaat de ketting van lichamen en zet in een opmerkelijke stilte de bewegingen in die de rest van de voorstelling zullen terugkeren. De anderen volgen haar, één voor één. Zo verschijnen geleidelijk de contouren van de dabke, de ritmische Palestijnse volksdans. Het is een prachtig beeld, dat blijft boeien: net zoals Jabarin haar mededansers aansteekt, wordt de Palestijnse volksdans van generatie op generatie doorgegeven. De scène en de voorstelling op zich opende bij de jury zo ook een interessant debat over repertoire en overlevering van dans. Wat is een choreografisch oeuvre? Hoe bewaar je het, hoe geef je het door, hoe houd je het levend?

Badke (remix) is sober van opzet, en dat maakt de fysieke kracht en het innerlijke vuur van de performers des te overweldigender. Zonder decor of opsmuk laten de makers het levenslustige dabkefeest voor zich spreken. De dansers jagen elkaar op in hun onuitputtelijke vreugde; groepschoreografieën vallen uiteen in solo's, die op hun beurt weer duetten ontbranden. *Badke (remix)* is puur dansplezier.

Of toch niet? Een paar keer in *Badke (remix)* valt de stroom plots uit. De dansers gaan verwoed verder – in stilte klinken hun gezangen en stampende voeten nog krachtiger. *Badke (remix)* zou een feest van pure vreugde moeten kunnen zijn, maar dat is het vandaag niet.

Ook twaalf jaar later gaat Israëls genocidale kolonisatie van het Palestijnse volk onverminderd door, openlijker dan ooit. Palestijns plezier is vandaag fundamenteel politiek, en zo is deze dansvoorstelling ook een belangrijke blijf van veerkracht en verzet.

Badke (remix) is een onweerstaanbaar feest van collectieve overgave, en in deze wrede wereld ook een indringende politieke daad. Geen voorstelling was dit seizoen zo urgent en aanstekelijk.

BONJOUR MADEMOISELLEKE (10+) – Lukas Glowacki / DE MAAN

BONJOUR MADEMOISELLEKE is de afstudeervoorstelling van theatermaker/illustrator Lukas Glowacki, die onder de vleugels van Mechels figurentheater DE MAAN werd uitgewerkt tot een verrassende debuutvoorstelling.

Als een levende graphic novel ontvouwt de voorstelling zich (letterlijk!) aan de hand van grote zwart-witte, tweedimensionale tekeningen die vijf spelers manipuleren, vouwen en transformeren. Gesproken woorden zijn er niet; gigantische tekstballonnen, uitvouwbare personages en een inventieve soundscape nemen die rol over. Glowacki brengt een persoonlijk verhaal over zijn zoektocht naar genderidentiteit en de obstakels die daarmee gepaard gaan. De jury was unaniem gecharmeerd door het werk en de eigengereide vorm waarin Glowacki dat verhaal weet te vertellen.

Glowacki behandelt zijn onderwerp met de grootste zorg. Genderidentiteit zit in kleine, terloopse, onuitgesproken dingen, en dat toont *BONJOUR MADEMOISELLEKE* ook op die manier. We zien een verzameling alledaagse situaties; scènes in de frituur, op het strand, thuis aan de telefoon. Die ogenschijnlijk banale situaties lopen telkens net anders af dan verwacht. Zo krijgen we een genereuze inkijk in het leven van een zoekende trans persoon wiens identiteit vaak al heel snel door anderen wordt ingevuld.

Met deze voorstelling toont Glowacki zich meteen als een vernieuwende en veelbelovende stem in het jeugdtheater. Zijn originele stijl getuigt van een uitzonderlijk ambacht en toewijding, maar minstens even indrukwekkend is de gevoeligheid waarmee hij maatschappelijk gevoelig terrein durft te betreden. Glowacki doet het speels en precies, met scherp oog en een fantasierijke vrijmoedigheid. *BONJOUR MADEMOISELLEKE* is een waar pareltje dat door zoveel mogelijk mensen gezien moet worden.

Chapters of Celebration – Benjamin Abel Meirhaeghe / Wouter Deltour / Muziektheater Transparant

Wat valt er vandaag nog te vieren? Zes choreografen – Michele Rizzo, Cherish Menzo, Lasseindra Ninja, Iker Karrera, Jeremy Nedd en Toni Jodar – creëerden voor het uitbundige *Chapters of Celebration* elk een hoofdstuk dat een antwoord moet bieden op die vraag. Het geheel is een wonderlijk gevarieerde en hoopgevende dansestafette die de jury in vervoering bracht.

Een kobaltblauw speelveld, het publiek errond, muzikanten en dansers losjes langs de zijkant: de opstelling van *Chapters* herneemt de oervorm van samenzijn, de ruimtelijke

oorsprong van elk dansritueel, elk feest, elk theater. Zitten, staan of liggen in een cirkel, kijkend naar het midden, naar degenen die in het gat durven springen. Opgezweept en ontroerd worden, en zolang het duurt vergeten dat er ook een wereld en een tijd buiten de cirkel bestaat.

Wat *Chapters* misschien nog het meest van al viert, is collectiviteit, niet alleen in de credits en het maken, maar zeker ook op het podium. De jury was onder de indruk van de groep dansers samen én van iedereen afzonderlijk: de achteloze controle van Guillem Jiménez in een verslavende solo, de geestige présence en het vuur van Mabel Olea, het bezwerende charisma van Patric da Cunha, de technische precisie van Emiel Vandenberghe, de veelzijdigheid en finesse van Alphonse Eklou Uwantege en de groothartige presence van Toni Jodar.

Cruciaal in dat geheel zijn ook muziek en licht. Ze zijn voor regisseur Benjamin Abel Meirhaeghe in *Chapters* niet zomaar ondersteunende theatrale middelen, maar vormen samen met beweging en scenografie gelijkwaardige krachten. Componist Wouter Deltour bewerkt *La Folia*, een vijftiende-eeuws Iberisch thema, in knappe composities die laveren tussen barok, jazz, flamenco en rave. Het muziekensemble speelt met de dansers, en de dansers met hen; ze zijn als het ware elkaars verlengstuk. Die gelijkwaardigheid is in *Chapters* zelfs aan objecten gegund: in een magistrale scène krijgt een moving head zijn eigen choreografie en wordt zo een performer te midden van de anderen.

Hoe eigengereid elk element van *Chapters* ook is, het feestritueel dat Meirhaeghe samenstelde blijft immer stijlvol en coherent, en vooral zeer genereus naar performers en publiek. *L'art pour l'art* voor iedereen: dat is geen geringe prestatie.

Copyriot – KRAPP / KVS

Wat als je jezelf tegen het lijf loopt? Dat is het uitgangspunt van *COPYRIOT*, de heerlijk trefzekere voorstelling van het collectief Krapp & KVS. Het hoofdpersonage Gloria werkt bij een uitgeverij. Ze geloofde altijd dat ze “redelijk uniek” was, tot er een nieuwe medewerker wordt aangeworven met dezelfde naam, looks en dromen. Het ontregelt haar volledig: is dit een nachtmerrie waarin het universum haar een confronterende spiegel voorhoudt? Of wordt ze genadeloos weggeconcurrerd als inwisselbaar werkvee in een doorgedraaide kapitalistische wereld?

COPYRIOT gaat over onze zoektocht naar houvast in een wereld die steeds meer een kopie van een kopie lijkt, zo omschrijven de makers het zelf. De alweer snuggere en vindingrijke tekst van Mats Vandroogenbroeck raakt volgens de jury de zenuw van deze tijd, en laat net zoveel verschillende interpretaties toe dat het als toeschouwer aangenaam gaat knetteren in je hoofd.

Vandroogenbroeck zelf speelt met verve de goochelende uitgever, die er een pervers genoeg in scheidt om aspirant-schrijfster Gloria (Colette Goossens) helemaal te verwarren door haar identieke kopie (Abigail Gypens) tevoorschijn te toveren. Met ook Timo Sterckx staat er een knappe spelersgroep op scène, die zich uitleeft in een haast klassiek geworden schoolvoorbeeld van samenspel. Bijzonder is ook de extravagante scenografie, met

uitvergroete lichaamsdelen (een hoofd, een oor, een tand, een tong) die dienen als meubels. Het leidt tot surrealistisch totaaltheater, waarbij regisseur Nona Demey Gallagher alle elementen strak in de hand houdt.

Krapp roept een tragikomische spiegelwereld op die je als kijker doet stilstaan bij de vraag hoe vervangbaar je bent in deze zogezegd individualistische tijden. De thematiek is donker en melancholisch, maar de speelse vorm en de bijzondere humor zorgen ervoor dat COPYRIOT nooit zwaar op de hand wordt.

COPYRIOT is een sterke stap in het zich ontvouwende oeuvre van het jonge collectief Krapp, dat bouwt aan een frisse theatertaal gekenmerkt door nieuwe toneelteksten, bevreedende humor en visuele inventiviteit.

Frames – Not Standing / Alexander Vantournhout

Na *Aneckxander* (2015), *Screws* (2020), *Through the Grapevine* (2021), *VanThorhout* (2022) en *Foreshadow* (2023) prijkt Alexander Vantournhout voor de zesde keer in de selectie van het TheaterFestival. Dat hoeft niet te verwonderen: Vantournhout heeft zijn eigenzinnige mengvorm van dans en acrobatie tot in de perfectie ontwikkeld. Het fenomenale *Frames* is opnieuw een hoogstandje, dat de jury unaniem kon overtuigen.

Frames is een meditatief spektakel in drie delen. In het eerste deel is de hemel het podium: het publiek zit in een tent en kijkt door een kader naar boven, naar de lucht. Daar verschijnen armen en benen, als het ware afgesneden van het lichaam, met een eigen leven. Terwijl wolken voorbij schuiven, vormen ze met elkaar nieuwe figuren. Beetje bij beetje komen de performers (Chia-Hung Chung, Axel Guérin, Emmi Väisänen/Esse Vanderbruggen & Alexander Vantournhout/Malkom Georgoulis) volledig in beeld en worden de ledematen weer onderdeel van de mens.

In het tweede deel verplaatst *Frames* zich naar een vrijstaand kader in de open ruimte. De vier lichamen zijn zeer verschillend, maar werken naadloos met elkaar samen om in evenwicht te blijven, het kader te vullen en eruit te breken, en met hun composities de zwaartekracht te tarten. In het laatste deel zit het publiek rond een smalle sokkel, waarop twee performers een gevaarlijk maar intiem acrobatisch duet van uitvoeren. Ze houden elkaar in balans, want zonder elkaar kunnen ze niet overeind blijven.

De voortdurende wederzijdse afhankelijkheid van de acrobaten weerspiegelt ook prachtig hoe ook wij, mensen, alleen overeind blijven dankzij elkaar. Dit is acrobatie op z'n puurst. *Frames* is het meest bovenmenselijke én diepmenselijke wat de jury dit seizoen zag.

Vantournhout speelt voortdurend met onze perceptie en maakt wondermooie stillevens met lichamen en landschappen. Het is bijzonder knap hoe *Frames* zo op zijn omgeving is afgestemd. *Frames* doet ons anders naar de wereld kijken, een kwaliteit die weinig voorstellingen gegeven is.

FRANK – Cherish Menzo / GRIP & Theater Utrecht i.s.m. Dance On Ensemble

FRANK is na *Jezebel* (2019, selectie hTF 2020) en *DARKMATTER* (2022, selectie hTF 2023) het sluitstuk van een trilogie van choreograaf Cherish Menzo over de invloed van de witte, koloniale blik op zwarte lichamen. In *FRANK* gaat het Menzo specifiek om het monsterlijke, hoe die koloniale blik zwarte lichamen tot 'monsters' maakt.

FRANK is een eng, intens, duister werk. Cherish Menzo zet haar publiek langs drie zijden in een soort kijkdoos, een aquarium van doorzichtig plastic met een felwitte dansvloer en een bloedrode draad die van het plafond bengelt. Menzo zelf, Omagbitse Omagbemi, Mulunesh en Malick Cissé kruipen, worstelen, krioelen dreigend door die ruimte. Een ontregelende soundscape van Maria Muehombo drijft hen aan. De multimediale kunstenares en muzikante kruist kawina, een traditioneel Afro-Surinaams genre, met horrorfilmreferenties, een constant dreunende bas, en verwrongen echo's van de reggaeklassieker 'Bam Bam'.

In flarden word je overrompeld door stroboscopisch licht, indringende teksten, rook, hakkende, brutale bewegingen. Alle theatrale middelen worden ingezet, zonder voorbehoud, en de spanning is om te snijden. Waar de koortsige performers eerst nog zelf opgesloten zaten achter het plastic, breken ze plots door, en wordt het steeds claustrofobischer voor het publiek. Het doorgaans veilige zitje van de toeschouwer en de jury, anoniem en in het donker, wordt steeds oncomfortabeler.

De jury kreeg het in *FRANK* steeds benauwder. Heeft het ermee te maken dat ze nog steeds overwegend wit is, niet alleen qua huidskleur, maar vooral met alles wat dat impliceert qua referentiekader, ervaring, sociale positie? De vraag stellen is ze beantwoorden. *FRANK* brengt alle schematische koloniale kaders (wit versus zwart, onderdrukker versus onderdrukte, mens versus monster) aan het wankelen, totdat de zaal zelf begint in te storten en de performers het decor – de kijkwanden waarin ze vast zaten – letterlijk afbreken.

Collapse, klinkt het steeds weer bij de vier, compulsief, terwijl een spot onverwachts naar beneden dendert. Zijn het stuiptrekkingen door de witte onderdrukking, of een refrein van zwarte bevrijding? Zwarte lichamen werden en worden (ook in de podiumkunsten) gedwongen monsters te zijn. Menzo en co lijken te duidelijk te maken dat er in het opeisen en opblazen van die monsterlijkheid een onstuitbare kracht schuilt.

De jury looft de compromisloosheid van *FRANK*. Het is geen grijzige, maar resoluut zwarte voorstelling: veeleisend voor wie zich buiten de theaterzaal doorgaans ongestoord en veilig voelt, en noodzakelijk in een wereld waarin zwarte lichamen niet vrij zijn.

Hugs & Handshakes – THERE THERE Company

Zelfs in circus heb je weinig nodig om heel veel te kunnen zeggen, zo bewijst *Hugs & Handshakes* van THERE THERE Company.

Hanna Mampuy en Toon Van Gramberen gooien alle ballast overboord. Het publiek zit buiten rond een lege, open plek. De performers stralen een aanstekelijke openheid uit, en

met een uitgestoken hand, een knipoog, een glimlach, een *high five* of een knuffel word je als toeschouwer haast ongemerkt deel van de uitgekende choreografie. *Hugs & Handshakes* moet het niet hebben van verbluffende salto's of spectaculaire luchtfiguren, maar trekt met simpele gebaren het publiek fysiek mee in de voorstelling.

Het is mooi om te zien hoe de eerdere schroom om een onbekende aan te raken wegsmeelt in een ongegeneerde kringdans, hoe een voorzichtige handdruk uitgroeit tot een menselijke toren. Daarbij verraaft ook de ogenschijnlijk eenvoudige hand-op-hand acrobatiek van de performers grote beheersing.

THERE THERE Company brengt feelgoodcircus waarin ze de grens tussen performer en toeschouwer virtuoos laten vervagen. Voor even is iedereen gelijk, iedereen drager, iedereen gedragen. *Hugs & Handshakes* is een kortstondige utopie van verbondenheid en gelijkheid die je niet had verwacht en niet meer wil verlaten.

***Ki No Nagare* – Collectif Malunés & Arne Sabbe**

Gevechtssport kan ook ontroerend zijn. Dat bewijzen Arne Sabbe, stichtend lid van Collectif Malunés, en sparringpartner Maxime Gérard in *Ki No Nagare*. Ze smeden hun acrobatische vakmanschap en passie voor aikido – de Japanse gevechtscunst die draait rond geweldloze weerstand – samen tot een intieme circusact.

De twee vertrekken van korte, martiale bewegingssequenties, met de typische afklop, die evolueren naar acrobatische duetten in eindeloze variaties. Daarbij maken ze inventief gebruik van de meest uiteenlopende circustechnieken, zoals acroporté of Icarian Games, een discipline waarbij de ene performer met zijn voeten de andere de lucht in jongleert.

Sabbe en Gérard zijn misschien fysiek elkaars tegenpolen – de ene licht en lenig, de andere een robuuste spierbundel, in *Ki No Nagare* bewegen ze als één organisme. Aikido staat immers voor vloeiende energie, die van de ene tegenstander op de andere geruisloos wordt doorgegeven. Vertrouwen primeert op winnen, harmonie op conflict.

Minstens even belangrijk voor de intensiteit van de beleving is de live gespeelde soundtrack van Tsubasa Hori, die Japanse snaar- en percussieklinken met elektronica vermengt. Ondertussen zwiert een reusachtige taikodrum over de hoofden van het publiek, dat zo zelfs een beetje deel wordt van het intense ritueel.

Met *Ki no nagare* selecteert de jury een begeesterende samensmelting van circus en aikido, die genres en conventies durft overstijgen.

Magec/the desert / Radouan Mriziga / A7LA5

Een gedanste en muzikale ode aan de magie van de woestijn, zo kan je *Magec/the desert* van choreograaf Radouan Mriziga het best omschrijven. De in Brussel gevestigde choreograaf uit Marokko, die aan P.A.R.T.S. studeerde en eerder al samenwerkte met onder meer Anne Teresa De Keersmaeker, onderzoekt in een cyclus voorstellingen de woeste

aantrekkingskracht van de natuur, van bergen, woestijnen en zeeën – ontembare ruimtes waarop de mens geen controle heeft.

Na *Atlas / The Mountain* richt hij in *Magec/the desert* zijn blik op de Sahara. In de woestijn dicteert overdag de zon en 's nachts de maan het leven. Dat wordt knap verbeeld door het spel met (fel) licht en (donkere) schaduwen, en door de grote ronde schijf boven het speelveld, waarop beelden worden geprojecteerd van woestijndieren, maar ook van de kernproeven die Frankrijk er uittestte.

Zes mannelijke dansers, de meesten met roots in de Maghreb, brengen bezwerende bewegingen die gebaseerd zijn op de fysiologie en het perspectief van woestijndieren. Ze spelen met maskers van dieren geïnspireerd door de toereg-traditie uit de Amazighcultuur. En dan is er nog dj en producer Deena, die als een sjamaan de magie van de woestijn oproept met haar mix van dreunende beats en traditionele klanken.

Na het meer geometrische solowerk is dit een belangrijke stap in het oeuvre van Mriziga, groter in schaal, ruimer en rijker in impact. De jury liet zich graag meezuigen in de bezwerende trip op het ritme van het leven in de Sahara die *Magec/the desert* is.

***Plum Road Tea Dream* – Samuel Baidoo**

Het zaadje voor *Plum Road Tea Dream* werd geplant toen Samuel Baidoo tijdens de covid-lockdowns heil zocht in online games. Hen begon met het bouwen van altaars, *sanctuaries*, in Minecraft, een wereld waar queer persons of colour hun toevlucht konden zoeken in de voor hen vaak vijandige gamerscommunity.

Het werd de start van een multidisciplinair project, waarvoor Baidoo een volledige videogame ontwierp in samenwerking met mediakunstenaars en gamedesigners. Baidoo maakte onder andere sculpturen van klei die een digitale variant kregen in de game, waardoor de vormgeving van de game verrassend organisch aandoet. De game heeft de vorm van een walking simulator doorspekt met fantasy-elementen – zo mag de speler een eigen godheid creëren aan de hand van gevonden kleitabletten met symbolen erop – maar ook autobiografische verhalen rond trauma en rouwverwerking.

De performance *Plum Road Tea Dream* volgt het format van een livestream waarin een gastperformer de game voor het eerst speelt, onder begeleiding van een van de twee vaste gidsen (Zindzi Tillot Owusu en Sara Lâm). Het publiek kijkt mee en volgt de gesprekken tussen de twee, geïnspireerd door de flarden van het autobiografische verhaal van hoofdpersonage S. uit de game. De zorgvuldige introductie van de gids verwelkomt het publiek en gastspeler en maakt hen bewust onderdeel van een collectieve beleving. In het scènebeeld loopt de vormgeving van de game over in het podium, van de kleisculpturen tot het ontwerp van de zitzakken en patroon op de vloer. Baidoo zelf zit aan de zijkant van het podium en zet aandachtig kruidenthee die na afloop wordt uitgedeeld. Elk detail is met veel zorg bedacht en uitgevoerd, waardoor er een uitzonderlijk geborgen en intieme sfeer ontstaat.

Dat wil niet zeggen dat deze performance op veilig speelt. De onderwerpen die worden aangekaart in de game en in de gesprekken tussen de gids en gastperformer zijn geladen, confronterend en pijnlijk, maar ook liefdevol en gebracht met humor. De game volgt niet enkel de breuk tussen personage S. en hun vader, maar ook maatschappelijke thema's als het politiegeweld tegen mensen van kleur. Het altaar en gedenkteken voor de slachtoffers van politiegeweld uit de Verenigde Staten en België grijpt je naar de keel. De jury apprecieert ook de onvoorspelbaarheid die in het concept zit ingebakken, door telkens met een nieuwe gastperformer te werken die op hun eigen manier het spel doorloopt.

Plum Road Tea Dream is een ontroerende en innovatieve samenkomst van videogame en performance, en opent nieuwe deuren voor de toekomst van deze interdisciplinaire vorm. Nooit wordt het een gimmick, alle elementen komen steeds voort uit een grote urgentie en knap doordachte dramaturgie, over media heen. Baidoo maakte een uniek en belangwekkend werk dat op de jury een blijvende indruk heeft gemaakt.

Sancta – Florentina Holzinger / Opera Ballet Vlaanderen

Zelden werd er zoveel over een voorstelling gesproken nog voor die in ons land te zien was als bij *Sancta* van Florentina Holzinger in Opera Ballet Vlaanderen. Dat kwam door het thema – een radicale deconstructie van een misviering, gespeeld door naakte nonnen – maar ook door de timing midden in het Paasweekend. Het leidde tot een verhit debat tussen verdedigers van de artistieke vrijheid en een deel van het katholieke kamp dat op basis van online beelden en uit de context gerukte commentaren uit de Duitse pers aanstoot nam aan deze "antichristelijke freakshow".

Kon *Sancta* de hooggespannen verwachtingen waarmaken? Nou en of, zo kan de jury getuigen. Bijna drie uur lang nemen de Weense choreografe en haar 70 (!) performers en muzikanten je mee op een trip doorheen de katholieke geschiedenis. Holzinger begint haar feministische hoogmis met een eigenzinnige interpretatie van de opera *Sancta Susanna* van Paul Hindemith uit 1922, een schandaalstuk over een non die haar seksualiteit niet kan verbergen tijdens het bidden en daarvoor gestraft wordt. Daarna ontaardt *Sancta* in een onorthodoxe opeenvolging van indrukwekkende tableaux, losjes gebaseerd op de structuur van de eucharistie, waarin Holzinger onversaagd komaf maakt met de door de katholieke kerk geïnstalleerde schaamte, homofobie, misogynie en misbruik.

Hilarische momenten (een vrouwelijke Jezus die helemaal stoned is) botsen met diep spirituele scènes, zoals de koorzang (een prachtige nieuwe versie van 'Kyrie eleison') clasht met rauwe metalrock. Holzinger combineert als geen ander in Europa 'hoge' en 'lage' kunst tot een uitzinnig feest van pijn en plezier, waarin nonnen kunnen skaten en de paus een lesbische zwangere vrouw met dwerggroei kan zijn. *Sancta* bulkt van de onvergetelijke beelden, zoals een performer die met haar lichaam als klepel de kerkklok luidt, en de finale waarbij twee vrouwen door de lucht slingeren, opgehangen aan hun eigen vel, en te pletter slaan tegen een gong. "Don't dream it, be it", zingt het collectief aan het eind: een bevrijdende boodschap waarna we helemaal door elkaar geschud de Antwerpse nacht worden ingestuurd.

Weinigen hebben Holzingers budget en middelen ter beschikking, maar ook weinigen maken zo'n compromisloos en rebels werk als zij. *Sancta* is zonder twijfel een van de meest prangende podiumwerken die de jury dit seizoen zag. Hulde ook aan Opera Ballet Vlaanderen, dat met deze coproductie de hokjes tussen de genres probeert te overstijgen en het niet schuwt om artistiek grenzen te verleggen. Met een duivels plezier en zonder weerga maakt *Sancta* komaf met eeuwen opgelegde schaamte en schuld – een heerlijke bevrijding, seksueel én spiritueel. Amen!

Shoe/farm - a family business – Oshin Albrecht & Melissa Mabesoone / Buren

De familiebedrijven waarin Melissa Mabesoone en Oshin Albrecht opgroeiden – respectievelijk een aardappelboerderij en een schoenenwinkel – vormen de inspiratiebron voor *shoe/farm*. In *shoe/farm* staat het duo op het podium met danser en choreograaf Léa Dubois en theatermaker Katja Dreyer. Op heerlijk exuberante wijze ontleedt Buren de relatie tussen arbeid, kapitalisme en familie.

shoe/farm bouwt voort op het langlopende en doorwrochte onderzoek van Mabesoone en Albrecht dat eerder in onder meer *SPARE TIME WORK* (2022) tot uiting kwam. Buren associeert heerlijk onbegrensd op alledaagse objecten uit de hun welbekende familiebedrijven: schoenen in alle vormen en maten, hooivorken die tevens een menshoog bestek vormen of een gekantklost tafellaken dat transformeert tot servet of pashokgordijn. Als geen ander weet het Brussels collectief grote problemen te vatten in kleine objecten, absurde scènes of catchy nummers die altijd raak zijn.

Het eerste deel van de *shoe/farm* laat noeste fysieke arbeid zien: steeds weer wordt dezelfde beweging herhaald, aan de onverbidelijke lopende band. Daarna volgt de blinkende keerzijde: het gefabriceerde koopwaar wordt gepresenteerd in een winkel waar alles glimt, alles lacht, alles een prijs heeft. Buren trancheert de vervreemding en de oppervlakkigheid van het kapitalistische systeem met zoveel glamour en overtuiging dat je zou beginnen twijfelen of uiterlijk en schijn misschien toch de weg naar geluk zijn. Zelden was kapitalismekritiek zo opwindend om naar te kijken.

In *shoe/farm* zijn scenografie, kostuums, licht (Vera Martins) en geluid (i.s.m. Benne Doesselaere) tot in de kleinste details uitgewerkt. Onheilspellende, scheurende gitaren, bonkende emmers of poppy musicalnummers: naast een rijkelijke stroom aan vindingrijke props en kleren is ook de muziek een drijvende kracht in de performance. Het lijkt wel een hypnotiserende videoclip.

Bijzonder hoe Buren in *shoe/farm* zoveel elementen weet samen te smeden. De jury honoreert graag deze speelse, gelaagde totaalvoorstelling met een even grappig als grimmig randje.

The Cadela Força Trilogy Chapter II: The Brotherhood / Carolina Bianchi Y Cara de Cavalo / Metro Gestão Cultural & KVS Brussels

In 2024 selecteerde de jury van het TheaterFestival *The Bride and the Goodnight Cinderella* van Carolina Bianchi. *The Brotherhood* is het tweede deel van haar *Cadela Força*-trilogie. In een wervelwind van bijna vier uur dissecteert de Braziliaanse regisseur met ontstellende precisie mannelijkheid en de mannelijke structuren die seksueel geweld mogelijk maken, normaliseren en reproduceren. Volgens de jury maakte ze daarmee opnieuw een van de meest confronterende en sterkste voorstellingen van het seizoen.

Bianchi staat zelf op scène als regisseur, schrijver en performer. Op haar tafel prijkt een stapel van vijfhonderd pagina's onderzoek over femicide, verkrachtingscultuur en de representatie van vrouwelijke lichamen in de kunstgeschiedenis. Bianchi is een ongelooflijke schrijfster en een ongelooflijke onderzoeker, maar haar theater is niet theoretisch of steriel. *The Brotherhood* zit vol twists en beelden die blijven nazinderen: een hangende lijkzak, een panel mannelijke intellectuelen die misbruikzaken opsomt tot er eentje onwel wordt, of Bianchi die haar tong afsnijdt voor een foto van Sarah Kane.

Om van te smullen is de scherpe scène met regisseur Klaus Haas, een fictieve maar al te herkenbare Duitstalige theatermaker die zichzelf sociaal bewogen noemt. Bianchi interviewt de zelfverklaarde feminist, die een ellenlange monoloog afsteekt over transgressie, geweld en kunst, tot hij het niet meer aan kan en naar zwaardere middelen grijpt en zichzelf het zwijgen oplegt. Voor Bianchi is het een daad van lafheid, terwijl zijn entourage in rouw uitbarst om hun verloren "meester".

Bianchi werpt zo ook een vernietigende blik op de theatergeschiedenis en -instituten. Ze ontmaskert hoe kunstinstellingen gebouwd zijn op gesloten mannelijke systemen, hoe de idee van het "mannelijke genie" misbruik heeft gefaciliteerd, en hoe dat broederschap zich straffeloos handhaaft, ook vandaag. Daarbij toont Bianchi zich ook zelfreflexief; ze weet dat ze met haar (internationale) succes ook deel begint uit te maken van het systeem dat ze wil neerhalen.

Carolina Bianchi is een van de scherpste theatermakers in Europa op dit moment. Haar voorstellingen verenigen zwaarwegend artistiek onderzoek met een uitzonderlijke kwetsbaarheid. Elk woord, elk beeld, elke handeling is weloverwogen. *The Brotherhood* is ronduit verbluffend, en levert hoogst noodzakelijke gesprekken op.

The Truthful – Lieselot Siddiki / CAMPO

Voor *The Truthful* (de letterlijke vertaling van de naam Siddiki is 'Zij Die De Waarheid Spreekt') liet theatermaker Lieselot Siddiki zich inspireren door het bizarre maar waargebeurde levensverhaal van haar oom Nasir Siddiki. De voormalige moslim groeide in de Verenigde Staten uit tot een beruchte evangelische showpriester.

The Truthful begint met Siddiki die dat verhaal over haar oom aan een gehoorzame Inci Gül Civelekoğlu, beiden in hetzelfde, prachtige rode kled. Dat huiselijke, bijna schattige tafereel

staat in schril contrast met de duistere, wispelturige beeldenstorm die erop volgt. Na een reis door de VS kwam de voorstelling als een visioen tot bij de theatermaker. In een nogal grillige koortsdroom sleurt Siddiki je mee in haar meest onfraaie fascinaties met *the land of the free*.

Scenografisch is *The Truthful* een juweeltje: de scène is een cirkelvormige kerk slash circus, omringd door witte koorden en met achteraan een prachtig rokend orgel met metalen pijpen. Opvallende props en dolgedraaide figuren komen voorbij als in een sinistere *doomscroll*: een koelkast met "ICE" in grote kapitalen, Woody uit *Toy Story*, The Hulk, Dr. Siddiki die aan het preken is. *The Truthful* is buitensporig, dreigend en licht verslavend, net als Amerika zelf.

De jury is ook onder de indruk van de indrukwekkende performances van Bavo Buys, die een even ontwapenende als onheilspellende predikerzoon speelt, Inci Gül Civelekoğlu, een meisje zo braaf dat ze wel bezeten lijkt, Joeri Happel, een charismatische prediker-patriarch vol bravoure en zelfmedelijden, en Elisabeth Klinck, die samen met Oscar Claus tekent voor een memorabele soundscape.

Siddiki bewijst met haar eigentijdse, barokke stijl dat ze gemaakt is voor de grote zaal. *The Truthful* is een intrigerende en originele trip vol religieuze en popculturele symbolen door de donkerste krochten van de Amerikaanse samenleving, die de jury bleef achtervolgen als een hardnekkige preek die je niet meer uit je hoofd krijgt.